

KS. MARCIN PIETRZYK
Instytut Duchowości KUL

SPRAWOZDANIE Z XXXVI DNI DUCHOWOŚCI (24-25 listopada 2011 r.)

W dniach 24-25 listopada 2011 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim miały miejsce XXXVI Dni Duchowości, których tematem było: „Rozeznawanie duchowe”. Sympozjum to zostało zorganizowane przez Instytut Teologii Duchowości KUL. Temat rozeznawania duchowego został podjęty pod różnym aspektem przez profesorów z kręgu teologów duchowości z Papieskiego Wydziału Teologicznego z Wrocławia, Ignatianum z Krakowa oraz z grona Organizatorów z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Ogólnopolski charakter sympozjum ubogacił swoją obecnością i wystąpieniem abp dr Zbigniew Stankiewicz, Arcybiskup Diecezji Ryskiej na Łotwie. On również przewodniczył Mszy Świętej na rozpoczęcie naukowej refleksji na temat rozeznawania. W czasie tej Eucharystii, w homilii, nawiązując do fragmentu z Księgi Proroka Daniela (Dn 6, 12-28), ukazał jak ważne jest właściwe rozeznanie i ufne podążanie za nim oraz wskazał, że lęk, zazdrość i szukanie własnych korzyści uniemożliwia człowiekowi tę zdolność.

Po zakończonej Eucharystii, która była celebrowana w kościele akademickim, wszyscy udali się do auli w Collegium Ioannis Pauli II. Tam o godz. 9³⁰ nastąpiło powitanie uczestników przez ks. prof. Jarosława Popławskiego, dyrektora Instytutu Teologii Duchowości KUL. Oficjalnego otwarcia XXXVI Dni Duchowości dokonał ks. prof. Ireneusz Ledwoń OFM, prodiakan Wydziału Teologii KUL. Ksiądz Dziekan, otwierając sympozjum powiedział, że w czasie, w którym pojawia się wielu fałszywych proroków, temat rozeznawania duchowego jest bardzo aktualny. Rozeznawanie, jako szukanie woli Bożej, w obecnych czasach jest koniecznym procesem, który winien podjąć każdy chrześcijanin, gdyż tego domaga się dojrzała wiara.

Po oficjalnym otwarciu rozpoczął się cykl wykładów. W pierwszym dniu koordynatorem cyklu wykładów był ks. dr Paweł Synoś (asystent w Katedrze Historii Duchowości). W tematykę rozeznawania wprowadził słuchaczy, jako pierwszy, ks. dr Jan Miczyński (adiunkt w Katedrze Historii Duchowości) wystąpieniem: *Kryteria rozeznawania duchowego i rozeznania duchów*. Prelegent dokonał zasadniczego rozróżnienia pomiędzy rozeznaniem duchowym a rozeznaniem duchów wykazując, że pierwsze sformułowanie ma głębsze i szersze znaczenie, gdyż oprócz rozpoznania rodzaju duchów, z jakim ma się do czynienia, prowadzi do głębszego rozeznania przyczyn i skutków działania tych duchów. Co za tym idzie, rozeznanie duchowe prowadzi również do decyzji i przemiany życia. Ksiądz dr Miczyński pokazał rów-

niez nowe obszary, w których dzisiaj, bardziej niż kiedy indziej, konieczne jest podjęcie systematycznego procesu rozeznania duchowego.

Kolejnym prelegentem, który wprowadził słuchaczy w tematykę sympozjum, był o. Aleksander Posacki SJ, wykładowca w Wyższej Szkole Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie (kierownik Katedry Historii Filozofii), wykładowca na Wydziale Teologii KUL (Instytut Teologii Duchowości KUL – Katedra Teologii Duchowości Katolickiej). O. Posacki w swoim wystąpieniu, *Czy wiara w duchy jest przesądem? Współczesny spór o duchy*, skoncentrował się na wymiarze rozeznania duchów. Zwrócił uwagę jak w dzisiejszym świecie brakuje doprecyzowania pojęcia „duch” i jak wiele na tym gruncie występuje błędnych określeń, które łączą się z fragmentarycznym traktowaniem rzeczywistości duchowych i redukcjonizmem metodycznym i ontologicznym. W takiej bowiem sytuacji, kiedy koncepcja zła będzie przededefiniowana, to wówczas proces rozeznawania czy rozróżniania duchów nie będzie skuteczny. Ważna jest – jak podkreślał o. Posacki – znajomość tych błędów, by je móc demaskować i przywracać prawdę o wierze chrześcijańskiej.

Po tym wykładzie została ogłoszona przerwa na kawę i herbatę. W czasie jej trwania widać było żywe zainteresowanie tematem, które przejawiało się w rozmowach. Czas ten był również okazją do nabycia publikacji z dziedziny teologii duchowości.

Po przerwie głos zabrał abp dr Zbigniew Stankiewicz, poszerzając dotychczasowe treści o refleksje na temat: *Rozeznanie pasterza diecezji*. Ksiądz Arcybiskup, dzieląc się świadectwem swojego życia i posługi pasterza, jaką pełni w diecezji ryskiej na Łotwie, przekazał zgromadzonym dekalog pasterza. Zbiór prawd, które wprowadzają na drogę rozeznania duchowego oraz czynią ten proces skutecznym nie tylko w wymiarze osobistego życia, ale odnoszą się do szerszego wymiaru, który jest przedmiotem troski duszpasterskiej. Wsłuchując się w wypowiedź Księdza Arcybiskupa, można było zauważyć jak ważne w procesie rozeznawania jest zasłuchanie w Słowo Boże, umiłowanie Eucharystii i świadome przeżywanie wiary we wspólnocie z innymi. To, co słuchacz mógł w czasie przemówienia bez większego trudu zauważyć w świadectwie Arcybiskupa Rygi, to dynamiczna i żywa relacja z Trójjedynym Bogiem.

Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Jacek Kiciński CMF z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Ubogacił on dotychczas podejmowane zagadnienia o tematykę: *Boże wezwanie i odpowiedź człowieka na dar powołania. Proces duchowego rozeznawania powołania*. Wykładowca zwrócił uwagę, że w procesie powołania głównym inicjatorem jest Bóg, który zaprasza człowieka do dialogu miłości. Człowiek, słysząc głos Bożego powołania, w wolności może na nie odpowiedzieć. Łaska powołania nie narusza bowiem wolności, ale koresponduje z wewnętrznymi pragnieniami serca człowieka. Wytrwanie w powołaniu wymaga wierności i zaufania Bogu. Ważne jest również – jak podkreślał ks. Kiciński – by w życiu powołanego nie brakowało ciszy i skupienia, które umożliwią mu zasłuchanie w Słowo Boże, oraz by powołanie swoim charakterem obejmowało wszystkie sfery jego życia. Powołanie bowiem, jako dar Boga, wypełnia się w odpowiedzialnej wolności człowieka.

Powyższe wystąpienie zakończyło dopołudniowy przebieg sympozjum. Po półtorgodzinnej przerwie obiadowej aula na nowo wypełniła się słuchaczami. W tej części

widoczny był znaczny udział młodzieży studenckiej. Rozpoczął ją swoim wykładem ks. prof. Stanisław Zarzycki (kierownik Katedry Antropologii Duchowej). Wprowadził zebranych w temat: *Rozeznawanie duchowe jako zadanie kapłana i wiernych w sprawowanej Eucharystii*. Prelegent zaznaczył u samego początku, że źródło życia duchowego bije w sakramentach świętych, szczególnie w Eucharystii. W Eucharystii bowiem widzimy obecność Ducha Świętego, w Słowie Bożym, w Liturgii Eucharystycznej, gdzie szczególnie z mocą w czasie epiklezy Kościół przyzywa Jego obecności. Duch Święty jest obecny tak w osobie kapłana jak i zgromadzonych wiernych. Przychodzi by, tworząc z ludzi wspólnotę wiernych, jednoczyć ich z Ojcem przez Jego Syna. Zstępuje, by swoją obecnością oświecić umysły dla poznania prawdy i uświęcić na drodze wiary. Duch Święty prowadzi do poznania woli Ojca i do jej przyjęcia. Uzdalnia człowieka do prawidłowego rozeznawania.

Ostatnim wykładem pierwszego dnia sympozjum był referat ks. dr. hab. Adama Rybickiego (adiunkt w Katedrze Teologii Duchowości Katolickiej). W swoim wystąpieniu referent zapoznał zebranych z tematem: *Rozeznawanie duchowe w strapieniu*. Wprowadzając w zagadnienie, ks. Rybicki zaznaczył, że strapienie nie jest smutkiem, melancholią, depresją, czy też nocą ducha. Odwołując się do św. Ignacego Loyoli, zdefiniował czym jest właściwie strapienie i jakie mogą być jego przyczyny, które streszczając mogą mieć swoje źródło w woli człowieka, bądź też być interwencją Boga. Prelegent podkreślał, że strapienie nie jest jednoznaczne z utratą łaski. Wprowadzając dalej słuchaczy w trudne doświadczenie strapienia, ks. Rybicki na podstawie mistrzów życia duchowego – św. Ignacego Loyoli, św. Jana Kasjana, św. Franciszka Salezego, św. Jana od Krzyża oraz współczesnych (Romano Guardiniego) – ukazywał jak postępować na drodze życia duchowego, gdy człowiek doświadcza strapienia. I jak do tego doświadczenia przygotować się. Na koniec ukazał, że to trudne przeżycie, jakim jest strapienie, może przynosić dobre owoce.

Po wystąpieniu ks. Rybickiego, jak sama określiła rozeznając przynaglenie Ducha Świętego, zabrała głos s. Lucyna Grząsko z Misyjnego Zgromadzenia Sióstr Ducha Świętego, która pracuje na misjach na Ukrainie. Skierowała do zebranych zachętę do udziału w dziele ewangelizacji tam, gdzie Jezus Chrystus jest jeszcze mało znany.

Po cyklu wykładów zabrał głos dyrektor Instytutu Teologii Duchowości KUL ks. prof. Jarosław Popławski. Zapraszając wszystkich na przerwę, zachęcił do nabycia nowych publikacji – autorstwa ks. prof. dr. hab. Jerzego Misiurka, pt. *Modlitwa. Medytacja. Kontemplacja. Mistyka. Dzieje problematyki*. To już drugi tom z cyklu „Biblioteka Teologii Duchowości”. Pierwszy tom, opracowany przez ks. prof. Marka Chmielewskiego, jest zbiorem dokumentów pt. *Świeccy konsekrowani w nauczaniu Kościoła świętego*. Kolejną nowością, która ukazała się tuż przed sympozjum, był trzynasty już tom z cyklu „Duchowość w Polsce”, który w znacznej mierze zawiera materiały z ogólnopolskiego sympozjum nt. *Teologia duchowości w procesie formacji do kapłaństwa i życia konsekrowanego*, które odbyło się w ramach corocznego zjazdu Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości. W ramach promocji zabrał głos ks. dr Robert Muszyński i zaproponował zebranych nabycie pisma „Zbliżenia. O małżeństwie bliżej”. Pismo to dotyczące tematyki małżeńskiej jest wydawane przy współpracy Szkoły Formacji Duchowej w Lublinie.

Po przerwie rozpoczęła się dyskusja panelowa, której przewodniczył ks. prof. Jarosław Popławski. Do dyskusji zaprosił: p. prof. Krzysztofa Leśniewskiego, zajmującego się teologią jedności Kościoła, duchowością prawosławną, ks. dr. Roberta Muszyńskiego, dyrektora Szkoły Formacji Duchowej w Lublinie oraz prelegentów wcześniej głoszących wykłady: abp. dr. Zbigniewa Stankiewicza i o. prof. dr. hab. Aleksandra Posackiego. Na rozpoczęcie dyskusji refleksją podzielił się p. Leśniewski, który w zarysie ukazał rozumienie rozeznania duchowego – w Kościele Wschodnim – jako jednego z elementów szerszego, usystematyzowanego procesu duchowej drogi. Również ks. dr. Muszyński podzielił się swoim doświadczeniem rozeznawania duchowego, które nie może dotyczyć wyłącznie osoby i jej życia, ale powinno być odniesione również do miejsc, takich jak dom, parafia, miasto. Bowiem nie tylko osoba może być pod wpływem duchów, dobrych lub złych, ale również i miejsca. Ksiądz Arcybiskup, wprowadzając do dyskusji, zwrócił uwagę, że dobre rozeznanie jest nabudowane na osobistym nawróceniu i żywym doświadczeniu duchowym. Rozeznawanie duchów może być – jak pisze św. Paweł – charyzmatem, czyli darem otrzymanym od Boga. Ojciec Posacki zwrócił uwagę, że duchowość potrzebuje dzisiaj badań na gruncie pojęciowym i semantycznym. W dialogu z psychologią potrzeba wyznaczyć granice dla zachowania tożsamości duchowości katolickiej.

Dyskusja rozpoczęła się od pytania ks. Wojciecha Rebety, doktoranta Instytutu Teologii Duchowości KUL, który zapytał czy właściwą jest rada, która w strapieniu każe pozostawić rozumowe dociekania, a koncentrować się na chwaleniu Boga. Ks. A. Rybicki stwierdził, że ważna jest postawa stanięcia w prawdzie i jeśli Boży Duch skłania do uwielbienia, to trzeba iść w tym kierunku. Ks. M. Chmielewski w nurcie tego pytania zaznaczył, że ważna jest w strapieniu werbalizacja stanu ducha, w którym człowiek się znajduje. Można wypowiedzieć się przed Bogiem w modlitwie, jak również przed drugim człowiekiem. Kolejnym głosem w dyskusji było wystąpienie ks. Marcina Woźniaka, który na co dzień pracuje na Łotwie. Spotkał się on z praktyką używania poświęconych przedmiotów w różnych pogańskich rytuałach. Pytał jak w takiej sytuacji reagować. Ojciec A. Posacki, tłumacząc te praktyki, zwrócił uwagę, że często w białej magii są wykorzystywane znaki święte, by nimi manipulować, komponując w rytuał dla ich sprofanowania. Trudno wytłumaczyć szkodliwość duchową takich praktyk osobom niewierzącym, które często otrzymują zewnętrznie zadowalający efekt, ale okupiony wielkimi stratami duchowymi, psychicznymi, a w konsekwencji i fizycznymi. Negatywne skutki są rezultatem korzystania ze złych mocy. Ks. R. Muszyński dodał, że trzeba uważać na to, co się kupuje, na różne przedmioty, figurki, posążki, szczególnie z krajów Dalekiego Wschodu. Może się zdarzyć, że przy ich wykonaniu były poświęcane różnym bóstwom i złym mocom. Kolejnym głosem dopowiedzenia do tematu była wypowiedź o. dr. Marka Kotyńskiego, redemptorysty z Warszawy. Podkreślał, że rozeznanie jest darem Ducha Świętego i nie można sobie go przywłaszczyć, jak również nie można skupiać się na zewnętrznych efektach towarzyszących rozeznaniu, co raczej skupić się na szukaniu woli Bożej. Pani Izabela Kowalska, doktorantka teologii duchowości KUL, podejmując refleksję nad rozeznawaniem, zwróciła uwagę na znaczenie władz człowieka, wiedzy, świadomości i woli oraz na konieczność łaski Bożej w tym procesie. Zwróciła się również z pytaniem do p. K. Leśniewskiego, jaką rolę w rozezna-

waniu duchowym w Kościele prawosławnym ma kierownik duchowy? W odpowiedzi zebrani usłyszeli, że konieczne jest dla kroczenia drogą wzrostu duchowego korzystanie z rady tych, którzy tą drogę wcześniej już kroczyli. Kierownik duchowy ma szczególną rolę w praktyce wyjawiania myśli przez duchowego adepta. Dalsza część dyskusji, za sprawą refleksji i pytania ks. dr. Wojciecha Bartoszka – Krajowego Duszpasterza Apostolstwa Chorych, skoncentrowała się na relacji między duchowością a psychiatrią, gdzie jedna i druga dziedzina zajmuje się tym samym doświadczeniem człowieka chorego. Jak zauważył o. A. Posacki, pomimo tego, że te dwie dziedziny odnoszą się i dotyczą tych samych przeżyć, to ze względu na opis, terminologię, a nade wszystko ze względu na założenia antropologiczne nie są w stanie w pełni współpracować. Psychiatria w swych badaniach ogranicza się do zamkniętego organizmu człowieka – monizm psychofizyczny nie dopuszcza ingerencji z zewnątrz, czynnika duchowego. Do tego nurtu rozważań włączył się ks. J. Miczyński, który przywołując doświadczenie znajomego terapeuty stwierdził, że są przypadki w terapii, gdzie mocno daje się odczuć świat duchów, który wpływa na pacjenta. Ks. dr Tomasz Knop, kapelan hospicjum, podjął temat rozeznania w momentach trudnych, gdy przychodzi choroba, konanie. W odpowiedzi ks. R. Muszyński podzielił się swoim doświadczeniem posługi chorym. Akcentował jak ważne w tych momentach jest umożliwienie tym osobom życia sakramentalnego, co więcej prowadzenie do świadomego (poprzedzonego wyjaśnieniem znaczenia) ich przyjmowania. Ojciec A. Posacki dodał, że w chwili śmierci szatan atakuje człowieka fałszywymi obrazami i nieufnością wobec Boga. W chwili konania osoba umierająca potrzebuje modlitwy. Potwierdza to, między innymi, w *Dzienniczku* św. Faustyna. Gdy dyskusja dobiegała już końca, głos zabrał o. Andriej Wróblewski, redemptorysta, który na co dzień pracuje duszpastersko w Grodnie na Białorusi. Podjął on temat sakramentaliów, stawiając pytanie dlaczego tak łatwo się dzisiaj z nich rezygnuje. W odpowiedzi zabrał głos Ksiądz Arcybiskup, który stwierdził że zapominanie łączy się z desakralizacją i sekularyzacją przestrzeni życia, co wzmaga racjonalizm i osłabienie wiary w sakramentalia. A jak dodał o. Posacki, wzmacniają one wiarę i są one nie tylko subiektywną, ale i obiektywną obroną. Jako ostatni z dyskutantów zabrał głos alumn V roku WSD w Lublinie, Artur Potrapeluk, zwracając się z zapytaniem, czy dziecko rodzące się przy wykorzystaniu metody *in vitro* jest obciążone śmiercią innych zarodków, które zostały wyeliminowane. Jak stwierdził o. Posacki jest to jeszcze temat otwarty, ale jest to sytuacja analogiczna do tej, gdzie konsekwencje grzechu jednych osób wpływają na życie innych. Dyskusję zamknął ks. Popławski dziękując wszystkim za udział w pierwszym dniu sympozjum i zapraszając na dalszą część w następnym dniu.

Drugi dzień sympozjum rozpoczął się od rozdania świadectw ukończenia Podyplomowego Studium Duchowości Katolickiej. Wręczenia dyplomów absolwentom studium dokonał ks. prof. Marek Chmielewski, prodziekan Wydziału Teologii KUL. Ks. Jarosław Popławski wyraził podziękowania ks. Dziekanowi, który siedem lat temu inaugurował to studium. Dalej, na ręce o. Aleksandra Posackiego, Ksiądz Dyrektor wyraził wdzięczność wszystkim profesorom zaangażowanym w wykłady na studium oraz p. Annie Trojszczak za opiekę nad studentami z ramienia sekretariatu studiów podyplomowych.

Ostatniej sesji przewodniczył ks. dr hab. Adam Rybicki. Do wygłoszenia wykładu, jako pierwszą, zaprosił prof. Teresę Paszkowską (kierownik Katedry Duchowości Życia Konsekwowanego), która wprowadziła słuchaczy w temat: *Rozeznawanie kobiece – wybrane przypadki*. Prelegentka u początku wykładu zwróciła uwagę, że dobrze rozeznawać może ta osoba, która sama całkowicie otworzyła się na wolę Boga i Jemu bez reszty zawierzyła swoje życie. Bóg, w momencie stworzenia, dał człowiekowi zdolność prawidłowego poznania. To rozeznanie zostało zaburzone i zmacone w sercu Ewy przez podstęp szatana, który doprowadził do grzechu pierwszych rodziców. Tą, która jest dla nas wzorem rozeznania, jest Maryja Niepokalana, która wolna od grzechu i pełna łaski doskonale poznała wolę Boga i ją wypełniła. W dalszym ciągu wykładu p. Profesor ukazała na przykładzie kobiet z Biblii, jak również matek pustyni i świętych, specyfikę rozeznania kobiecego. Tym, co je charakteryzuje, to duża wrażliwość serca na sprawy Boże oraz równoczesna wytrwałość w dążeniu do ich urzeczywistnienia.

Wykładem kończącym omawiane Dni Duchowości był referat ks. prof. Marka Chmielewskiego (kierownik Katedry Teologii Duchowości Katolickiej) na temat: *Kryteria eklezjalności współczesnych zrzeseń chrześcijańskich*. W pierwszej części wykładu Prelegent dokonał charakterystyki współczesnych form zrzeseń, których liczba po Vaticanum II bardzo wzrosła. Dla usystematyzowania dużej różnorodności zrzeseń chrześcijańskich w literaturze można odnaleźć różne ich klasyfikacje, m.in. ze względu na określony aspekt czy cel. Klasyfikacja ta jednak nie jest ujednoczona i można spotkać się z różnego rodzaju katalogami zrzeseń. Wobec zaistniałej różnorodności i bogactwa nowych zrzeseń w Kościele ważne jest – jak podkreślił Ksiądz Profesor – wprowadzenie odpowiednich kryteriów rozeznania. Ująć należy kontekst społeczny, miejsce w rzeczywistości Kościoła i chryzmat danego zrzeczenia. Prowadzący zwrócił uwagę wszystkich na adhortację *Christifideles laici*, gdzie w 30 numerze Ojciec Święty Jan Paweł II wymienia pięć kryteriów rozeznania charakteru kościelnego zrzeseń laikatu. Kryteria, które nie mają na celu ograniczenia, ale zabezpieczenie wolności zrzeczeniom.

W podsumowaniu ks. Jarosław Popławski zaznaczył, że rozeznawanie duchowe, które stanowi troskę Kościoła, jest również rzeczywistością, która bardzo osobiście dotyka każdego człowieka. Na różnych drogach powołania rozeznanie jest konieczne, by poznać wolę Boga, by uwrażliwić serce na Jego prawdę, by ona w konsekwencji kształtowała życiowe postawy.

Elementem dopełniającym całość dwudniowego symposium była dziękczynna Eucharystia, której przewodniczył ks. Marek Chmielewski, a kazanie wygłosił o. Piotr Twardecki, duszpasterz akademicki i duchowy syn św. Ignacego Loyoli. On też w swoim słowie wprowadził wiernych w rozumienie rozeznawania duchowego, którego na podstawie własnego doświadczenia i rzetelnego studium nauczał założyciel Towarzystwa Jezusowego.